

ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНІ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Биков І. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Спроби національного законодавця вирішити питання оподаткування віртуальних активів та операцій з ним є очевидним, водночас, як відомо, в Україні наразі відсутнє нормативно-правове регулювання останніх, адже ухвалений проект Закону «Про віртуальні активи» [1], чинності не набрав, а, відповідно, зазначене питання залишається не вирішеним, що стало важливим етапом у створенні правової основи для функціонування цього ринку, з огляду на його фактичну наявність. Водночас, до зазначеного Проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами підготовлено ряд змін. Так, відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про порядок денний тринадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання» на розгляд парламенту пропонується ряд Проектів законів про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо оподаткування операцій з віртуальними активами: Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами (реєстраційний № 7150, зареєстровано 13.03.2022 р.); Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні (реєстраційний № 10225, зареєстровано 07.11.2023 р.); Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні (реєстраційний № 10225-1, зареєстровано 17.11.2023, надано 20.11.2023 р.) [2], [3].

Аналізуючи Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами, відмітимо, що закон спрямований на регулювання податкових аспектів операцій з віртуальними активами, визначає ключові поняття та запроваджує правила їх оподаткування. Він наближає Україну до міжнародних стандартів, сприяючи прозорості криптоіндустрії. Основними змінами в Податковому

кодексі є введення понять «віртуальний актив», «забезпечений» і «незабезпечений» віртуальні активи, включення віртуальних активів до переліку товарів для податкового обліку та встановлення ставок оподаткування прибутку від операцій з ними: 5% для юридичних осіб та постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, а також 5% для фізичних осіб на капітальний приріст. Закон також передбачає відсутність оподаткування обміну віртуальних активів між собою і зобов'язання декларування доходів фізичними особами раз на рік.

Закон є важливим кроком у формуванні податкової політики щодо віртуальних активів, проте для ефективного регулювання варто запровадити механізм моніторингу операцій, посилити фінансовий контроль та міжнародний обмін податковою інформацією, а також уточнити роль регуляторних органів у сфері криптоактивів. Регулювання цієї сфери дозволить інтегрувати ринок віртуальних активів у фінансову систему України та сприятиме залученню інвесторів.

Аналізуючи іноземний досвід, відмітимо, що в США, податкова ставка на доходи від криптовалют залежить від розміру прибутку і варіюється від 15% до 35% [4].

Естонія розглядає криптовалюту як актив, приріст вартості якого підлягає оподаткуванню за фіксованою ставкою 20%. Аналогічний принцип застосовується для конвертації криптовалюти у фіатні кошти, видобутку (майнінгу) цифрових активів і навіть купівлі товарів за криптовалюту [5]. Цікавим є досвід Угорщини, яка серед інших країн ЄС запровадила річну податкову пільгу у розмірі 600 євро [6].

Сінгапур застосовує лояльний підхід до податкового регулювання операцій з криптовалютами. Особи, які займаються активною торговою діяльністю на цьому ринку, зобов'язані сплачувати податок із отриманих прибутків, тоді як довгострокові вкладення у цифрові активи не підпадають під оподаткування через відсутність податку на приріст капіталу. Розрахунки криптовалютою прирівнюються до бартерних угод, а компанії, що приймають такі активи як оплату за свої товари чи послуги, сплачують податки відповідно до обсягу їхніх продажів. Для операцій із криптоактивами в Сінгапурі встановлена фіксована ставка у розмірі 8% [7].

Українська модель оподаткування віртуальних активів має певні подібності до систем ЄС, США, проте запропонована ставка 5% є ліберальнішою, що може сприяти залученню інвестицій. Однак існують певні виклики та ризики, зокрема недостатній контроль за операціями, що може сприяти ухиленню від сплати податків, відсутність деталізованого механізму звітності та необхідність гармонізації із міжнародними стандартами боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму AML/CFT. Міжнародні стандарти AML/CFT є ключовими для регулювання операцій з віртуальними активами. Закон закладає основи податкового

регулювання, визначає ключові поняття та встановлює механізми оподаткування, проте потребує вдосконалення. Основними викликами залишаються відсутність ефективного контролю за операціями, недостатня деталізація процедур декларування та необхідність інтеграції з міжнародними стандартами фінансового моніторингу. Запровадження механізмів податкового контролю, автоматичного обміну даними та єдиної платформи декларування доходів сприятиме прозорості ринку та залученню інвестицій.

Література:

1. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
2. Про порядок денний тринадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Постанова Верховної Ради України; Порядок денний, Перелік від 11.02.2025 р. № 4229-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4229-IX#Text>
3. Проект Закону Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами від 13.03.2022 р. за № 7150. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7150&conv=9>
4. Бугай О. Оподаткування віртуальних активів в Україні та світі. *Юридичний вісник*. 2021. №6. С. 145-151.
5. Estonia Crypto Tax Guide 2025. Kryptos. URL: <https://kryptos.io/guides/%20estonia-crypto-tax-guide>
6. Кобильник Д.А., Крамар В.О. Оподаткування операцій з віртуальними активами. *Наукові перспективи*. 2023. № 11(41). С. 924-931.
7. Singapore Crypto Tax Guide 2025. Kryptos. URL: <https://kryptos.io/guides/%20singapore-crypto-tax-guide>